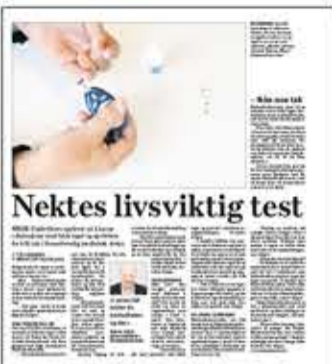

DØDSSYK: Karianne Viken var alvorlig syk da hun omsider fikk transplantasjonene hun trengte. – Enkelte dager måtte jeg teste nivået på blodsukkeret 30 ganger, forteller hun. Nylig ga Viken ut en bok om sitt liv med diabetes.

Dagsavisen 31. juli.

HØYT BLODSUKKER

- Høyt blodsukker over flere år fører til at små blodårer tettes igjen og til forkalkinger i større blodårer.
- Det kan føre til alvorlige komplikasjoner i hjerte, øyne, nyrer og føtter.
- Konsekvensen kan bli hjerte- og karsykdommer, nedsatt syn eller blindhet og behov for transplantasjon av både nyrer og bukspyttkjertel.
- Både et sunt kosthold, fysisk aktivitet og røykfrihet reduserer risikoen for alvorlige komplikasjoner.
- Bruk av medisiner bidrar også til at personer med diabetes kan holde seg friske.
- Måling av blodsukkeret ved hjelp av såkalte teststrimler, gjør det mulig å ha oversikt over sukkernivået i blodet til enhver tid.
- Bare sju av ti med diagnostisert diabetes måler blodsukkeret sitt.

Kilder: Helse- og omsorgsdepartementet, Diabetesforbundet og Bransjeorganisasjonen for helse- og velferdsteknologi.

Etterforsker dansk grunnstøting

Politiets har opprettet sak mot styrmannen på den danske lastebåten *Dart* (bildet), som gikk på grunn i Åfjorden i Sogn og Fjordane natt i går. Politiet gikk i går om bord i fartøyet, som fremdeles sto på grunn. Mannskapet på sju ble ikke skadd, men det er nå opprettet sak mot styrmannen. – Vi har sett på sertifikatene og tatt alkotest. Det er ingen grunn til å mistenke noen for å ha ført skipet i ruspåvirket tilstand, sier Kjetil Drange ved operasjonssentralen til Sogn og Fjordane politidistrikt til NRK.

Ingen avhørt i Helleland-saken

Mens politiet fortsetter etterforskningen av Helleland-saken, venter de fornærmede kvinnene og hackeren som avdekket saken på at noe skal skje. – Jeg har fortsatt ikke hørt noe fra politiet, sier Einar Otto Stangvik, som avslørte at Høyre-politikeren **Tor Johannes Helleland** (bildet) har hacket seg inn på kvinners iCloud-kontoer og stjålet nakenbilder, som han deretter publiserte på andre nettsider. Politiets plan var å avhøre Helleland onsdag, men på grunn av 23-åringens helse-tilstand var det ikke mulig. (NTB)

HELSE: Antallet amputasjoner på grunn av diabetes har økt med 30 prosent siden 2010. Mange andre diabetikere, som Karianne Viken, må transplantere organer for å overleve. Atter andre blir blinde.

- TOR SANDBERG
- ENDRE STANGEBY
- ARNE OVE BERGO (foto)

I fjor måtte 452 personer med diabetes gjennomføre en amputasjon, mot 346 i 2010, viser tall fra helseportalen helsenorge.no. Diabetesofrene må amputere tær, føtter eller hele beinet.

Samtidig fører diabetes til om lag 150 organtransplantasjoner årlig, ifølge Diabetesforbundet, og viser til tall fra Rikshospitalet.

FIKK DIABETES SOM FEMÅRING

I tillegg til dem som allerede er blitt blinde, er det ytterligere 75.000 nordmenn som risikerer å miste synet på grunn av diabetes, tilføyer interesseorganisasjonen med henvisning til en rapport fra 2008.

Karianne Viken (39) fra Oslo fikk diabetes som femåring. – Blodsukkernivået raste opp og ned gjennom hele oppveksten, og i 20-årsalderen begynte senskadene å komme, forteller hun.

Nyresvikt og øyeskader ble behandlet med dialyse og så mange laseroperasjoner som øynene tålte. Sykdommen gikk hardt ut over organene, og for åtte år siden fikk Viken beskjed om at hun måtte transplantere bukspyttkjertel og nyre.

Hun ventet over fire år på transplantasjonen, samtidig som hun ble dårligere og dårligere.

– KAN UNNGÅS

Viken, som i dag er helt frisk, tror ikke hun hadde overlevd hvis hun måtte ha ventet et halvt år til på nye organer.

– Både en del amputasjoner, transplantasjoner og tilfeller av blindhet kunne vært unngått med bedre egenbehandling, blant annet ved testing av eget blodsukker, sier Bjørnar Allgot, generalsekretær i Diabetesforbundet.

– I dag er det tusenvis av personer med diabetes som ikke måler blodsukkeret sitt, og som vil ha nytte av å gjøre det, fortsetter han.

– Hvorfor måler de ikke blodsukkeret når konsekvensene kan bli så alvorlige?

– Det har å gjøre med hva legene anbefaler, men også vegring mot smerte. Det gjør vondt å stikke seg i fingeren for å kunne måle blodsukkeret. For noen kan det nok i tillegg være slik at de ikke ønsker å få bekreftet mistanken om at alt ikke er slik det bør være, svarer Allgot.

– MÅ VÆRE TILJENGELIG

Onsdag skrev Dagsavisen om teststrimlene som personer med diabetes trenger for å få målt blodsukkeret. Både for lavt og for høyt blodsukker kan være farlig. På grunn av en regelendring opplever personer med diabetes at det er blitt vanskeligere å få tak i så mange teststrimler som de selv mener er nødvendig. Både

leger og apotek er blitt gjerrigere fordi staten vil spare 6 millioner kroner i år ved redusert bruk av disse teststrimlene.

Viken reagerer kraftig på regelendringen. – Politikerne sender et signal om at det ikke er så viktig å måle blodsukkernivået. De burde heller oppfordre diabetikere til å teste mer, sier Viken.

– Mer testing vil redusere senskader og spare samfunnet for penger. Tenk hvor mange millioner jeg har kostet, med laseroperasjoner, dialyser og transplantasjoner, tilføyer hun.

Heller ikke Allgot forstår hvorfor det kuttes i det forebyggende arbeidet, når det koster vesentlig mer å behandle konsekvensene av diabetes.

– Det er viktig at teststrimler er tilgjengelig for alle som trenger det, og i

den store sammenhengen koster ikke teststrimlene mye penger. Om lag 70 prosent av pengene som brukes på personer med diabetes, går til å behandle komplikasjoner på grunn av sykdommen, mens investeringer i forebygging og egenbehandling utgjør bare noen få prosent, opplyser han.

«Fram til 2011 hadde Norge en strategi for diabetesområdet. Det har vi ikke lenger.»

Bjørnar Allgot, Generalsekretær i Diabetesforbundet

HVORFOR NÅ?

Økningen i antallet amputasjoner gjør det enda vanskeligere for ham å forstå hvorfor personer med diabetes akkurat nå skal redusere sitt forbruk av teststrimler.

De som havner på kirurgenes bord må amputere alt fra tær til hele beinet, ifølge helsenorge.no. Mesteparten av den sterke økningen i antallet amputasjoner de siste tre årene, skjedde fra 2010 til 2011. Antallet økte ytterligere litt i 2012 og

endte da altså opp på totalt 452 for hele landet. Helsedirektoratet skriver på sine nettsider at det har vært en liten bedring i utviklingen av antall amputasjoner. Dette begrunnes med at antallet amputasjoner per tusen diabetespasienter gikk ned fra 2,53 til 2,44 fra 2011 til 2012. Men «dette er fortsatt et altfor høyt tall», tilføyer direktoratet.

TO UTFORDRINGER

Helsemyndighetene står med andre ord overfor to utfordringer: Antallet personer med diabetes øker ut over de 375.000 som allerede har sykdommen, i tillegg er andelen som får alvorlige komplikasjoner av sykdommen for høy.

– Fram til 2011 hadde Norge en nasjonal strategi for diabetesområdet. Det har vi ikke lenger, til tross for at EU har anbefalt alle land å lage slike strategier, påpeker Allgot.

– Vi er voldsomt skuffet over at helseminister Jonas Gahr Støre ikke vil ta tak i dette.

Helse- og omsorgsdepartementet hadde ikke mulighet til å kommentere saken i går.

Varsler søksmål mot Norge

SØKSMÅL: Dagsavisen skrev i går om enken som vil ha erstatning.

– Bare toppen av isfjellet

SURROGATI: Frp mener saken om Naeem Qureshis mulige søksmål mot den norske stat bare er den første av mange komplekse saker surrogati vil åpne for.

■ SOFIE PRESTEGÅRD

Dagsavisen skrev i går om enken til den avdøde surrogatmoren Mona Qureshi, som bar på tvillinger til et norsk par. Den indiske mannen Naeem Qureshi er alvorlig syk, og sliter med å ta vare på sine to barn. Nå vil han at Norge skal ta medisinsk og økonomisk ansvar, og har gitt sin norske advokat fullmakt til å søke den norske stat. Han får gratis retts hjelp.

VIL VURDERE STRAFF

Disse sakene blir det flere av, tror Solveig Horne fra Fremskrittspartiet. Hun sitter som 1. nestleder i familie- og kulturkomiteen på Stortinget.

– En surrogatmor kan også komme til Norge og kreve foreldrerett og rett til barnebidrag. Jeg tror vi bare har sett toppen av isfjellet her, sier Horne.

Hun synes det er et tankekorst at alle partiene er imot surrogati, samtidig som man ofte hører om tragiske enkeltsaker som skaper debatt.

– Vi må se på om folk bør straffes for bruk av surrogati i utlandet, mener Horne.

UENIG MED FRP

– Det er det dumme vi kan gjøre, og det vil kun gå ut over barna, mener Venstres Guri Melby.

Melby tilhørte et mindretall i Venstre som i vår kjempet for at altruistisk surrogati burde bli lovlig i Norge. Det vil si at en bærer fram barnet for noen andre, uten å ta betalt for det.

– Vi mener i hvert fall ikke at det å stramme inn her hjemme vil gjøre noen forskjell. Vi vil heller jobbe for et internasjonalt lovverk mot kommersiell surrogati. Det denne saken viser er at bioteknologi krysser landegrensene, og å få disse sakene fram i lyset kan bidra på veien mot et slikt internasjonalt lovverk, sier Melby.

– VISER RISIKOEN

Høyres helsepolitiske talsmann, Bent Høie, mener også saken er et varsku.

– Dette viser hvilken risiko en utsetter andre for ved bruken av denne metoden, sier Høie.

Men han er sterkt uenig i at norske myndigheter legger til rette for surrogati i India.

– Tvert imot. Norske myndigheter advarer mot bruk av surrogati i utlandet, sier Høie.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet sier at det ikke kommenterer enkeltsaker, og at det ikke har mottatt varselet om søksmål ennå. Heller ikke Utenriksdepartementet har fått tilsendt varselet.

sofie.prestegard@dagsavisen.no